

OPINIA

Zarząd Samorządu Doktorantów stoi na stanowisku, zgodnie z którym głównym celem funkcjonowania Domów Studenta jest zapewnienie osobom studiującym i doktoryzującym się odpowiednich warunków do realizacji ich zobowiązań wynikających z programu kształcenia, a szerzej – ich prawa do nauki w ogóle. Wynika to zarówno wprost z art. 94 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, jak i §2 opiniowanego projektu Regulaminu Domów Studenckich Uniwersytetu Warszawskiego (zwanego dalej Regulaminem). Regulamin powinien przede wszystkim odzwierciedlać i wspierać cel, dla którego jest powołany. Priorytetem projektowanych regulacji powinno więc być przede wszystkim stworzenie stabilnych i godnych warunków bytowych, niezbędnych do skutecznego prowadzenia badań i nauki. Opiniowany projekt Regulaminu, pomimo deklaracji wyrażonej w §2, nie spełnia w naszej ocenie tego wymogu, ponieważ:

1. określone w nim zasady i kryteria przyznawania miejsc w nierównym i niedostatecznym stopniu zabezpieczają prawa i interesy osób doktoryzujących się w zakresie dostępu do zakwaterowania w DS oraz jako mieszkańców;
2. projekt Regulaminu zawiera przepisy godzące w istotne prawa mieszkańców DS dot. ochrony zamieszkiwania, prawa do prywatności czy też prawa do wniesienia odwołania. Zawiera przy tym szereg nieprecyzyjnych regulacji w kwestiach kluczowych dla zabezpieczenia tych praw.

Uzasadnienie

Ad 1

- 1) Regulamin w sposób niekonsekwentny, a przez to niejasny, wzmiankuje o osobach studenckich i doktoryzujących się. Miejscami są one wzmiankowane równolegle, a miejscami Regulamin wspomina wyłącznie o osobach studiujących, z pominięciem osób doktoryzujących się. W obu przypadkach jednak jest to sytuacja w oczywisty sposób niekorzystna dla osób doktoryzujących się, niosąca uzasadnioną wątpliwość co do zakresu uprawnień osób doktoryzujących się. Osoby doktoryzujące się są pominięte w następujących przepisach Regulaminu (wyjąwszy §17 i §18, będące przedmiotem analizy w kolejnym punkcie): § 5 ust. 1, § 18 ust. 2, § 21 ust. 4, § 22 ust. 2 i 4, § 24 ust. 4.
- 2) Szczególne i stanowcze zastrzeżenia Zarządu Samorządu Doktorantów budzą proponowane w projekcie Regulaminu zasady przyznawania miejsc w DS i kryteria punktowe określone w §17 i §18. Wprowadzają one nierówne szanse w ubieganiu się o miejsce w DS pomiędzy osobami studiującymi a doktoryzującymi się, ze szkodą dla osób doktoryzujących się.

Opiniowany Regulamin znacząco zmienia dotychczas obowiązujące zasady i tryb przyznawania miejsc studentom i doktorantom w DS, określone w Załączniku nr 5 do Regulaminu świadczeń dla studentów Uniwersytetu Warszawskiego. Obecnie decydującymi kryteriami branymi pod uwagę w przydziale miejsc są: dochód na osobę w rodzinie nie wyższy niż 1500 zł (0-75 pkt) oraz odległość od miejsca zamieszkania (0-25 pkt). Oprócz tego Załącznik określa 8 kryteriów dodatkowe, za które wnioskodawca może uzyskać maksymalnie 12 pkt. W dostępie do miejsc uprzywilejowani są maturzyści w roku przyjęcia na pierwszy rok studiów, będący laureatami i finalistami olimpiad

przedmiotowych i międzynarodowych lub medalistami na poziomie Mistrzostw Polski – nie muszą oni wykazywać ani spełniać kryterium dochodowego i odległościowego oraz cudzoziemcy – również nie muszą spełniać kryterium dochodowego, otrzymując za nie maksymalną punktację.

W dotychczas obowiązujących zasadach, poza tymi uzasadnionym i zrozumiałymi przywilejami, wszystkie kryteria — zarówno te decydujące, jak i dodatkowe — obejmują w równym stopniu studentów i doktorantów i są w równym stopniu możliwe do osiągnięcia przez każdą z tych grup. To sprawia, że studenci i doktoranci mają równe szanse uzyskania miejsca w DS.

Nowe zasady przyznawania miejsc, proponowane w opiniowanym Regulaminie wprowadzają dwuetapową procedurę i zupełnie nowe kryteria decydujące. W pierwszej kolejności miejsca mają być przyznawane:

- maturzystom w roku przyjęcia na pierwszy rok studiów o wybitnych osiągnięciach (laureaci i finaliści olimpiad i konkursów ogólnopolskich i międzynarodowych itd. - § 17 ust. 1 pkt 1 Regulaminu);
- osobom, które otrzymywały stypendium socjalne w poprzedzającym roku akademickim;
- studentom pierwszego roku, które otrzymywały stypendium szkolne lub inne świadczenia o charakterze wsparcia dla osoby w trudnej sytuacji materialnej, w poprzedzającym roku akademickim

W drugiej kolejności, z pozostałej puli miejsc będą one przyznawane osobom, które otrzymają największą liczbę punktów na podstawie listy 15 kryteriów.

Pierwszy etap przydziału miejsc wyklucza osoby doktoranckie i uniemożliwia im otrzymanie przydziału miejsca z tej puli, gdyż określone w kryteria te nie aplikują się w żadnym stopniu do osób doktoryzujących się, niezależnie od ich osiągnięć i sytuacji materialnej. Z oczywistych powodów nie mają tu zastosowania kryteria dot. studentów pierwszego roku (i nie czynimy tu zastrzeżeń), ale również nie aplikują się te dot. sytuacji materialnej. Osoby doktoryzujące się w Szkołach Doktorskich nie mają prawa do pobierania stypendium socjalnego, więc nie są w stanie spełnić takiego kryterium. Proponowane regulacje znacznie pogarszają więc sytuację osób doktoryzujących się względem stanu obecnego – obecnie osoby doktoryzujące się mają równe szanse uzyskania miejsca w DS w oparciu o kryterium dochodowe i odległościowe. Przyjęcie proponowanych przepisów będzie oznaczało, że doktoranci będący w trudnej sytuacji materialnej nie tylko będą traktowani gorzej niż studenci w analogicznej sytuacji, ale ich sytuacja materialna w ogóle nie będzie brana pod uwagę w przydziale miejsc, gdyż ich aplikacje będą rozpatrywane z pozostałej puli miejsc w drugim etapie, wg jednego z 15 kryteriów, z których żadne nie dotyczy sytuacji materialnej i dochodowej.

Co więcej, kryteria przewidziane w drugim etapie przydziału miejsc również w nierównym stopniu aplikują się do osób doktoryzujących się. Wśród kryteriów wymienionych w § 17 ust. 2 do osób doktoryzujących się nie aplikują się następujące kryteria:

1. studiowanie na indywidualnych studiach międzydziedzinowych lub na więcej niż jednym kierunku studiów (§ 17 ust. 2 pkt 6): 25 pkt. – kryterium mówi o osobach studiujących i nie da się prostą poprawką (np. zastrzeżeniem, że kryterium dotyczy też doktorantów) tego zmienić, gdyż zgodnie z art. 200 ust. 7 Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce jednocześnie można być doktorantem tylko w jednej Szkole Doktorskiej;
2. otrzymanie stypendium rektora w roku akademickim poprzedzającym rok akademicki, na który miejsce w akademiku jest przyznawane: 60 pkt – osoby doktoryzujące się w Szkołach Doktorskich nie są uprawnione do pobierania stypendium rektora i w chwili obecnej nie ma dla nich analogicznego świadczenia;
3. czynny udział w organizacjach studenckich lub szkolnych, w szczególności w kołach naukowych – w przypadku osób studiujących pierwszego roku studiów pierwszego stopnia lub

studiów jednolitych magisterskich: 40 pkt — przepis ten nie uwzględnia organizacji doktoranckich;

4. czynny udział w Radzie Mieszkańców, potwierdzony zaświadczeniem kierownika akademika lub przewodniczącego właściwego organu samorządu studentów – 60 pkt. – Rada Mieszkańców jest organem Samorządu Studentów, przez co doktoranci z oczywistych względów nie mogą wchodzić w jej skład.

Przez niemożność sprostania tym kryteriom doktoranci w drugiej turze przydziału miejsc już na wejściu tracą łącznie aż 185 pkt., co zważywszy na ich wykluczenie z pierwszego etapu przydziału jeszcze bardziej ogranicza i pogłębia nierówne szanse osób doktoranckich w aplikowaniu o miejsca w DS. Skutkuje to sytuacją, w której osoby doktoryzujące się mają realnie bardzo nikłe szanse uzyskanie miejsca w DS, a ich uprawnienia w tym zakresie mają w dużym stopniu charakter pozorny. Regulamin, który deklaruje uprawnienia dla osób doktoryzujących się, ale zawiera kryteria w znacznej mierze niemożliwe do spełnienia przez nie sprawia, że formalnie deklarowane prawo dostępu do świadczenia jest pozbawione realnej możliwości realizacji, a tym samym też realizacji uprawnień, określonych w art. 211 i art. 94 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

- 3) Nasze zastrzeżenia budzi również system punktacji kryteriów określonych § 17 ust. 2 opiniowanego Regulaminu. Pogłębia on jeszcze bardziej obecne dysproporcje, znacznie zmniejszając wagę kryteriów dot. sytuacji życiowej osób wnioskujących względem osiągnięć naukowych, działalności organizacyjnej i innych kwestii, niezwiązanych bezpośrednio z sytuacją bytową osób wnioskujących. Obecnie punkty przyznawane za kryteria dotyczące sytuacji bytowej wnioskodawców stanowią 30% maksymalnej liczby punktów, możliwych do uzyskania zgodnie z § 3 ust. 5 Załącznika nr 5 do Regulaminu Świadczeń dla studentów Uniwersytetu Warszawskiego (dot. kryteriów dodatkowych, z których punkty są doliczane do tych otrzymanych z kryterium dochodowego i odległościowego). System punktowy przewidziany w nowym Regulaminie zmienia te proporcje w taki sposób, że wśród kryteriów II etapu przyznania miejsc punkty dotyczące sytuacji życiowej i bytowej wnioskujących stanowią ledwie 12% maksymalnej liczby punktów możliwych do zdobycia przez wnioskujących. Według naszych szacunków, w punktacji określonej w § 17 ust. 2 Regulaminu (II etap) osoba wnioskująca może otrzymać maksymalnie 640 punktów, z czego tylko 75 punktów za sytuację bytową i życiową (sieroctwo, samodzielne rodzicielstwo itp.). Oznacza to, że osoby w trudnej sytuacji materialnej i bytowej, które nie kwalifikują się do I etapu przydziału miejsc ze względu na to, że z różnych powodów nie przysługiwało im prawo do stypendium socjalnego w roku poprzedzającym aplikację (np., osoby doktoryzujące się w szkołach doktorskich, cudzoziemcy na pierwszym roku studiów, którzy nie otrzymywali stypendiów szkolnych lub analogicznych świadczeń socjalnych w swoim kraju), a przy tym nie wykazują się dostatecznie dużym katalogiem osiągnięć i aktywności mają nikłe szanse na uzyskanie miejsca w DS, przez sam wzgląd na ich sytuację bytową.

W naszej ocenie kłóci się to z głównym celem funkcjonowania DS określonym w art. 94 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz §2 opiniowanego Regulaminu. Pozytywnie oceniamy uwzględnienie w procesie przyznawania miejsc w DS kryteriów dot. osiągnięć akademickich oraz aktywności społecznej, jednak nie mogą one dominować względem tych dot. sytuacji materialnej w stopniu, który sprawia, że DS stają się nagrodą za aktywność i osiągnięcia zamiast zaspokajać przede wszystkim podstawowe potrzeby mieszkaniowe studentów i doktorantów.

- 4) Nasze wątpliwości budzi również zbyt ogólne ujęcie niektórych kryteriów w § 17 ust. 2 pkt., które:
 1. nie precyzują ram czasowych dla uwzględnianych aktywności/osiągnięć, (pkt. 9, 10, 11, 12, 14, 15);

2. zawierają nieprecyzyjne sformułowania, które mogą mieć szeroki zakres interpretacji (pkt. 14) – kiedy aktywność w ramach wolontariatu jest uznawana za regularną? Czy punktowany jest każdy rodzaj wolontariatu, niezależnie od charakteru podmiotu, na rzecz którego jest świadczony?

Co do zasady, pozytywnie ustosunkowujemy się do uwzględnienia w kryteriach punktów za działalność społeczną i organizacyjną. Jednak dostrzegamy konieczność ich dopracowania tak, by aplikowały się do wszystkich uprawnionych grup oraz by były ujęte w sposób, który nie budzi większych wątpliwości co do ich interpretacji i zrozumienia przez wnioskodawców.

Ad 2

Nasze zastrzeżenia budzą niektóre przepisy Regulaminu, które są niekorzystne dla mieszkańców z punktu widzenia stabilności ich sytuacji mieszkaniowej i mogą w nieadekwatnym stopniu naruszać kluczowe prawa mieszkańców DS do ochrony zamieszkiwania, prywatności czy też prawa do wniesienia odwołania.

- 1) Zastrzeżenia budzi § 7 ust. 1, który mówi, że: „W uzasadnionych przypadkach kierownik może zakazać wstępu na teren akademika określonym osobom, w szczególności tym, które dopuściły się wykroczeń przeciwko niniejszemu regulaminowi w jego części dotyczącej bezpieczeństwa i porządku. Kierownik określa czas trwania zakazu. O zakazie wstępu danej osoby i jego przyczynach kierownik informuje niezwłocznie radę mieszkańców oraz prorektora. Osobom studiującym, osobom doktoryzującym się oraz innym członkom wspólnoty uniwersyteckiej na zakaz wstępu przysługuje skarga do prorektora w terminie 3 dni od dnia jego wydania”. Uważamy, że może on godzić w wyżej wymienione prawa w zakresie, w jakim:
 1. nie precyzuje kim są „określone osoby” — czy w równym stopniu odnosi się to do mieszkańców DS? Jeśli tak, to przypadki, w których zakaz wstępu (a więc i dostępu do mieszkania i rzeczy osobistych) może być wydany powinny być precyzyjniej określone, gdyż są przedmiotem jednostronnej decyzji. Ponadto, powinien w odrębny sposób uwzględniać sytuację mieszkających osób niepełnoletnich – zarówno tych będących dziećmi osób studiujących/doktoryzujących się, jak i niepełnoletnich osób studiujących;
 2. nie zobowiązuje wprost Kierownika do przekazania decyzji i informacji o przyczynach jej wydania osobie bezpośrednio zainteresowanej – czyli tej, wobec której zakaz wstępu został wydany (choć wprost wskazuje obowiązek poinformowania rady mieszkańców i prorektora);
 3. nie zapewnia odpowiednio skutecznej ścieżki odwoławczej ze względu na ww. brak obowiązku poinformowania osoby, której teoretycznie przysługuje prawo do odwołania oraz ze względu na zbyt krótki czas na jego wniesienie, a także liczenie jego upływu od momentu wydania decyzji, a nie jej doręczenia. To sprawia, że zawarte w przepisie prawo do odwołania od zakazu wstępu ma charakter pozorny – istnieje ryzyko, że osoba, co do której wydano decyzję o zakazie nie zdoła się z nią nawet zapoznać zanim ten termin upłynie.

Zdajemy sobie sprawę, że celem krytykowanych przepisów było doprecyzowanie analogicznego przepisu istniejącego w obecnej wersji regulaminu, którego treść jest jeszcze bardziej ogólna, a przez to niekorzystna dla mieszkańców. Bierzemy również pod uwagę wagę sytuacji, w których zakaz wstępu musi być wydany, celem ochrony szerszego dobra, jakim jest bezpieczeństwo osób zamieszkujących i przebywających w DS. Dlatego pozytywnie oceniamy wprowadzenie próby uszczegółowienia tego przepisu, celem zachowania równowagi pomiędzy bezpieczeństwem mieszkańców a ich uprawnieniami. Jednakże wskazujemy, że w

obecnym brzmieniu ma ona w praktyce charakter pozorny, przez co wymaga większego doprecyzowania.

- 2) § 8 ust. 3 pkt. 4 dopuszcza przeprowadzenie inspekcji bez konieczności informowania i obecności osoby mieszkającej w przypadku zwykłej procedury wykwaterowania. Uzasadnione jest przeprowadzenie w tym wypadku inspekcji podczas nieobecności osoby mieszkającej w szczególnych przypadkach (np. gdy jest ona nieuchwytna), jednak nie widzimy uzasadnienia dla niepoinformowania jej o inspekcji w miejscu jej zamieszkania. Zwłaszcza w obliczu tego, że ust 4. wyłącza obowiązek protokolowania przeprowadzonej w tym przypadku inspekcji. W naszej ocenie stanowi to nieuzasadnioną ingerencję w prywatność i prawa mieszkańców, może godzić w ich prawa do ochrony mienia i ew. roszczeń w przypadku ich naruszenia podczas inspekcji.
- 3) § 8 ust. 4 wyłącza z obowiązku protokolowania inspekcji dokonywanej w przypadku nagłej awarii wymagającej niezwłocznej naprawy lub wystąpienia poważnego zagrożenia dla mienia. W naszej ocenie, szczególnie w tych sytuacjach sporządzenie protokołu jest konieczne, celem zapobiegania ew. konfliktom pomiędzy mieszkańcami a zarządcą oraz zabezpieczenia ich ew. roszczeń odszkodowawczych.
- 4) § 21 ust. 3 i 4 umożliwia wykwaterowanie osoby mieszkającej za 1-miesięczną zwłokę w zapłacie czynszu i nieuiszczenie zaległości w nieokreślonym bliżej terminie, który minimalnie wynosi 7 dni. Pomimo, że podobny przepis istnieje już w chwili obecnej, jest on przez nas negatywnie oceniany, ponieważ nie uwzględnia specyficznych warunków materialnych osób studiujących i doktoryzujących się, które często polegają na nieregularnych dochodach z prac dorywczych, stypendiów czy wsparcia rodzinnego, a przez to często miewają krótkotrwałe problemy z zachowaniem płynności finansowej, mogące prowadzić do zaległości w płatnościach, co niekoniecznie oznacza ich trwałą niewypłacalność. Przy tak rygorystycznych zasadach nawet niewielkie, 1-miesięczne zachwianie w płynności finansowej może skutkować utratą miejsca zamieszkania. To również sytuuje osoby mieszkające w DS w gorszej pozycji niż osoby zamieszkujące na prywatnym rynku najmu, którym zgodnie z Ustawą o ochronie praw lokatorów można wypowiedzieć najem dopiero gdy zalegają z czynszem za 3 okresy płatności i nie uregulują należności w terminie min. 1 miesiąca.
- 5) § 34 regulujący sytuację utraty miejsca w akademiku zobowiązuje osoby, które utraciły to miejsce do wyprowadzenia się w ciągu 3 dni roboczych od utraty miejsca. Zobowiązanie to dotyczy w równym stopniu osób, które utraciły miejsce z powodu rażącego naruszania zasad regulaminu i zasad współżycia społecznego, jak i osób, które utraciły miejsce z powodu utraty statusu studenta lub doktoranta oraz osób zawieszonych w prawach studenta i doktoranta. O ile tak krótki termin na wyprowadzkę jest zrozumiały w przypadku osób rażąco naruszających regulamin i zasady współżycia społecznego, o tyle nie znajduje uzasadnienia w przypadku osób, które po prostu straciły status studenta i doktoranta, a także tych, którzy zostali zawieszni w prawach z powodów niezwiązanych z zamieszkiwaniem w DS. Uważamy, że trzy dni to stanowczo za krótki termin na wyprowadzkę, często niemożliwy do dotrzymania bez szkody dla innych zobowiązań, np. zawodowych – tym bardziej gdy dotyczy osób ze szczególnymi potrzebami lub takich, u których utrata statusu studenta lub doktoranta nastąpiła wskutek trudnej sytuacji życiowej.

Zarząd Samorządu Doktorantów wyraża również swoje zaniepokojenie pośpiechem wprowadzanych zmian. Przyjęcie nowego regulaminu tuż przed okresem aplikowania o miejsca w akademikach sprawia, że potencjalne osoby wnioskujące nie są w stanie przewidzieć zasad, które będą je obowiązywać. Stoimy na stanowisku, że tego typu istotne zmiany powinny być wprowadzane z

wyprzedzeniem, które pozwoli osobom studiującym i doktoryzującym się na spełnienie kryteriów, o których mowa zwłaszcza w § 17 ust. 2.

Zarząd Samorządu Doktorantów